

Foto: Oktobermorgenstemning i GH (H S Højvælde)

GEOGRAFISK HAVES VENNER

Nyhedsbrev nr. 4 – 2016

www.geografiskhavesvenner.dk

2016 – et godt år

Af Hans Jørn Anhøj

2016 blev et år med rigtig mange gode begivenheder i Geografisk Have.

Her er et udpluk:

Plantemarkedet Grundlovsdag slog alle rekorder med 6000 besøgende.

Legepladsen ved hovedindgangen fik nyt og spændende indhold, bl.a. hjulpet af en stor donation fra TREFOR Værdipulje.

Aksel Olsens hus med grund blev købt af Kolding Kommune med henblik på en fremtid som en del af Geografisk Have.

Geografisk Have modtog som det første sted i Nordeuropa en international pris som "Excellent Rosegarden" for den smukke rosenhave.

Havens café havde for første gang i årevis åbent hele ugen i hele sæsonen – ja, endda i oktober – takket være frivillige som personale på alle hverdage.

Frivillige har hele sæsonen fra 1. april til 30. oktober hjulpet til i haven 2 – 3 timer to gange om ugen. Holdet var i gennemsnit på 14 frivillige – flot!

Adskillige nye aktiviteter så dagens lys i 2016 – for eksempel "Haveskole i Geografisk Have" og her sidst på året foredragsrækken "Efterårsvitaminer til hjernen, haven og maven".

Så var der selvfølgelig også høstmarkedet, der nærmest druknede i regn og måtte nøjes med 25 procent af det normale besøgstal. Det kunne dog ikke fjerne indtrykket af en hyggelig markedsdag for de frivillige hjælpere og de besøgende, der trodsede vejret.

Nu glæder jeg mig til årets sidste aktivitet Jul i haven, og opfordrer alle GHV medlemmer til at finde julestemningen frem og købe årets smukkeste juletræ i Geografisk Have i weekenden 10. – 11. december.

Foto: Efterårstemning i GH (H S Højvælde)

Og så er der kun tilbage at udtrykke en stor tak til alle Geografisk Haves medlemmer, for enhver form for opbakning, og ønske en glædelig jul og et godt nytår!

De frivillige blomstrer

Af Kirsten Asmussen (Tekst og foto)

De frivillige møder trofaste og talrige op hver mandag og torsdag formiddag i Geografisk Have, og går med stor ildhu til de opgaver, som gartner Inger har fundet frem til dem.

Det kan være pudsning af dahliaer, roser og margueritter, skuffe- og rive-opgaver, maling af bænke og endda også udmugning ved dyrene i stalden.

De går ikke af vejen for noget – heller ikke en omgang regn, som der jo har været meget af i denne sæson. Så møder de bare op i regntøj og vigtigst af alt - nogle gode gummistøvler.

Og netop gummistøvler, der matcher deres forskellige jobs, er simpelthen blevet så stort et hit, at flere ligefrem har anskaffet sig disse flotte blomstrede (og zebrastribede) støvler.

Sæsonen er slut for i år, men tro mig, når foråret kommer, springer de friske i støvlerne igen.

Kristtorn

Af John Norrie (Tekst og foto)

Kristtornen er indbegrebet af jul i dag.

Kristtornen har mange uofficielle danske navne f.eks. Kristtidsel, Krontorn, Skovtidsel, Hårdeg pga. det hårde ved, Maretorn pga. det overnaturlige væsen Maren, der plagede folk med onde drømme om natten.

På Koldingegnen kaldtes den Hyffeltorn, hvor hyffel/høffel kan føres tilbage til betydningen "at stikke".

F.eks. Hølførøse (nævnt 1632) nu Høffelmose ved Sdr. Stenderup.

Gennem de sidste århundreder er grenene brugt til at binde kranse, æresporte m.m., og Odenses daværende største kristtorn lagde f.eks. grene til en æresport for hjemvendte soldater fra Treårskrigen i 1851.

Overtro om planten er der også. Eksempelvis skulle podede hvide roser på en kristtornstamme give grønne blomster (1776). Godt vi er blevet meget klogere i dag og ved, at det ikke kan lade sig gøre, da vævene er uforenelige med hinanden, da slægtskabet er alt for fjern.

Almindelig kristtorn – *Ilex aquifolium* – er en hjemmehørende art knyttet til kystnære områder langs Nordsøen. Den regnes som en atlantisk art, udbredt ned til Nordafrika og helt ind til foden af de vestlige Alper.

Nordpå til vestkysten af Norge op til 63° nord. Man kan finde den vildtvoksende i vel nok alle jyske skove og så langt østpå som i Langelands skove.

Længere østpå i Danmark er det oftest selvsåede planter med oprindelse i plantede buske i byerne, hvor fugle har spredt frøene i haver og skove.

Kristtorn kan ikke klare fastlandsklima med lave temperaturer og udtørrende vind.

Kristtorn er tolerant overfor de fleste jordtyper. Dog tåler den ikke våd jord. Den almindelige kristtorn kan man forvente bliver mellem 5 og 10 m høj måske op

til 15 m. Den vokser oftest i underskoven, da den tåler skyggen under bøgetræer godt.

Jeg har også oplevet den i gamle hegn og på overdrev og altid sammen med andre buske og mindre træer. Det er naturligt, at den kan etablere sig i andre buske og træers skygge, for så efterhånden at titte frem med hegnets øvrige buske og træer.

Bladene er i ungdomsfasen 6 – 10 år ofte meget tornede som beskyttelse mod, at dyr æder bladene; men så længe bladene er unge og bløde, holder rådyr og kvæg sig ikke tilbage, hvilket betyder, at planterne bliver formet på de sjoveste måder.

Denne egenskab, at kunne tåle stærkt beskæring/gnav, er noget, vi mennesker benytter os af. Vi former den som vores fantasi byder. Unge grene er grønne, de får med tiden en grå bark.

Blomsterhandlere sælger gerne her på denne årstid formklippede og stammede eksemplarer. De kan tåle at stå udenfor og pryde og reklamere for forretningen eller indgangen hjemme.

Om vinteren er vi mest interesserede i kristtorn med mange røde bær. Det er bare ikke alle kristtorn, der får bær, da Kristtorn er hanlige eller hunlige.

Kun nu og da findes både han- og hunblomster på planterne. Blomsten er lille, hvidlig samlet i små knipper. Særligt de meget frugtrige individer er populære. De røde bær lyser dejligt op, klistret på de grønne grene mellem de mørkegrønne læderagtige blade. Der er da også udvalgt flere sorter, der giver mange bær.

I december sælges grene med røde bær, sammen med alt andet til juledekorationerne. Bærrene holder dog ikke så længe på de afklippede grene.

I naturen/haven tages bærrene normalt fra november – december. Særligt solsorten holder af bærrene, men andre drosselfugle og silkehalen tager også bærrene.

Oftest plantes kristtornen solitært i haven. Der er ikke nogen grund til ikke at bruge den på andre måder. Gennem forsøg ved Dansk Jordbrugsforskning (AU – Aarhus Universitet) er der for en del år siden udvalgt tre kloner/sorter i dansk plantemateriale. To hunsorter, 'Ilda' og 'Ils', begge er frugtrige.

En hansort ved navn 'Ilman' har store kraftigt tornede blade og er kraftigt voksende. Mange andre sorter er også i handlen, f.eks. de gammelkendte sorter 'J.C. van Toll' og 'Alaska'. Desuden l.a. 'Rubricaulis' (brogetbladet med gullige bladrande) og l.a. Silver Queen' med hvide bladrande.

Andre arter findes også, da familien er udbredt over den nordlige halvkugle.

Det er bare med at få den plantet, det bør og kan kun blive en fornøjelse.

Foto: Fra Dahliahaven (Lene Holm)

Dahliakåringen 2016

Af Henning S. Højvælde

Årets dahliakåring blev afholdt d. 25. september, og vinderne blev som følger:

1. Franz Kafka (lilla)
2. Chianti (lys)
3. Pink and orange mix

Foto: Dahliakåring (Lene Holm)

Jul i haven

Af Hans Jørn Anhøj

Det er ikke let at forestille sig et sted, hvor det er mere oplagt at skabe julehygge end Geografisk Have! Så efter at der har været talt om muligheden i årevis, bliver Geografisk Have i weekenderne 19. - 20. november og 10. - 11 december ramme om en række juleaktiviteter.

Foto: Fra salgsboderne (H S Højvælde)

Der bliver oplevelser for både børn og voksne, mulighed for noget godt til maven og ikke mindst for at købe pyntegrønt og årets juletræ. Overskuddet går som sædvanlig til Geografisk Haves formål. Programmet for de fire dage kan ses på Geografisk Haves hjemmeside:

<http://geografiskhave.dk/jul-i-haven/>

Foto: Snobrødsbagning (H S Højvælde)

Julegaveidé!

Tænk engang, hvor et medlemskort til GHV ville være en kærkommen gave til enhver, der holder af at komme på tur i Geografisk Have.

Pris: Enkeltmedlem	kr. 260
Pris: Dobbelt og enkelt + leds.	kr. 360
Pris: Pensionist (fyldt 65)	kr. 185

NB! Du får den smukke publikation om GH som ekstra gave til det nye medlem.

Bestil på www.geografiskhavesvenner.dk

GHVs hjemmeside

Af Trine Sofie Nielsen

Husk, at I på vores hjemmeside løbende kan læse *sidste nyt*.

Under medlemsinfo kan I logge ind på medlemssektionen med følgende:

GHVsyvdal

Generalforsamling

Reservér allerede nu

søndag eftermiddag den 12. marts 2017

til GHV's generalforsamling og foredrag.

Dagsorden m.m. følger

i Nyhedsbrev 1/2017